

BARTIS ATTILA:

A Lázár apokrifek

Egy száznégy oldalas karcsú könyv nem túl nehéz többnyire. Még ha kemény fedeles kötetke, akkor is pehelyként ül meg tenyerünkben.

De ha ez a száznégy oldalas könyv történetesen Bartis Attila száznégy oldalas könyve, akkor mindjárt más a helyzet. Amint hozzáfogunk az olvasáshoz, úgy kezd el nőni a tömege. Történetről történetre, lapról lapra, mondatról mondatra és szóközről szóközre.

Mert a *között* néha fontosabb, mint ami közrefogja. Vagy legalábbis néha könnyebb arról beszélni, ami nincs, mint arról, ami van. Vagy arról, aki van. „Én vagyok az, aki van” – cseng füllünkbe az idézet a Bibliából. Bartis tehát nem kevesebbel próbálkozik, mint hogy Istent dokumentálja egy éven keresztül, tizenkét tárcában.

A tárcáíró fiktív személyét ugyan Lázár alakjában határozza meg, némelyik történet befogadása során mégis azt érezzük, hogy az életre keltett biblikus figura csupán sugalmazott közvetítő az események közlésében, és a valódi főszereplő bizony nem ő, bár feltételezhetően sejt egyet s mást az Istenről, lévén egyfelől Krisztus egyik legjobb barátja, másfelől a háta mögött tudhat már egy visszajövetelt az életbe. Ami azért a maga nemében egyedülálló.

„Ő legalább feltámadt, igaz cserébe eggyel többször halt meg a kelletnél” – így a szerző Lázár élet-halál problematikájáról.

Nem tudja nem elkerülni a figyelmünket a tárcák két másik időnként feltűnő mellékszereplője sem, akiket hogy, hogy nem, a Másodiknak és a Harmadiknak nevez Bartis Attila. Feltétebb gyanús nevek; az ember alig tudja leküzdeni a késztetését, hogy ne gondoljon a Szentháromságra, bár az író kétségkívül nem kanonizált formában vall az Atyáról, a Fiúról és a Szentlélekről: „Zsákodban másfél liternyi ihatatlan vízzel, egy ízléstelen és néhány ízlésesebb emléktárggyal, meg az ammani tekerccsel van bő tíz perced, amíg úgy érzed, talán mégiscsak van Isten. Sőt, nem is egy, hanem csak itt ezen a vidéken, legalább három.”

Időnként bizony elfogult vagyok Bartissal, hála a *Nyugalomnak*, most mégis megpróbálok a józan ész keretein nem túlcsonduló lelkesüléssel kiemelni két tárcát.

Az egyik *A magyar nyelv rövid története*, melyből kiderül, hogy Isten nyelve valójában a magyar, de ez mégsem olyan magyar, mint amit mi beszélünk, vagy amit mi értünk, hanem egy emberi érzékszervekkel kevésbé felfogható beszéd. Hacsak nem a szívünkkel dekódoljuk, amit mond. „Az Úristen nyelve nem abban különbözik a többitől, hogy szebb, netán gazdagabb, kifejezőbb azoknál, hanem pont ellenkezőleg:

hogy első hallásra mintha az ember anyanyelve lenne; a szavak értelmek, a mondatok grammatikailag kifogástalanok, és mégis hiányzik belőlük minden, ami ember számára még érthető. Mondok egy példát: »Itt lesz szíves aláírni, hogy átvette az anyja értéktárgyait.« Szívhasítóan szép írás.

A másik *A vámos és az Úristen* címet kapta. Az egyszerre prózai és lírai történet egy bonyodalmas csomagolásról szól, pontosabban egy precíz rögzítési eljárásról, melynek célja nem más, mint hogy az ember megőrizhesse az emlékezetében azt, amit már nem vihet magával. Mint amikor például kedvesünk hosszabb időre elutazik, és nem szájon, hanem nyakon csókoljuk, hogy egy darabka illatot eltegyen belőle a memória.

De mi van, ha nem csak egy embert, hanem több évtizedet, rengeteg barátot és egy halom tárgyat kellene beszusakolni egyetlen bőröndbe? »Egy egész életet becsomagolni lehetetlen, már ha az Úristen nem segít. Igaz, nem kofferbe vagy tehergazonba pakolja, hanem alig pár idegsejt gyűri össze az éveket. Akkora lesz az egész élet, mint egy preparátum a tárgylemez és a fedőlemez között.»

Bartis egy komoly életbölcsséget gyűr bele ebbe a tizenkét tárcába keményen kimondott szavakkal, de gyengéden ironizálva. Az én értelmezésem szerint ez valahogy így hangzik: amikor a legelkeserítőbb

helyzetbe kerül az ember, akkor még valójában nincs is olyan elkeserítő helyzetben. Mert az Úristen még simán elintézheti, hogy tényleg minden remény elveszzen. Vagy újra megkerüljön. De ez teljes mértékben az ő döntése.

FINY PETRA

(*Magvető Kiadó, Budapest, 2005,*
104 oldal, 1690 Ft)

CSEPREGI JÁNOS:

Mindennapi legendák

A *Mindennapi legendák* novelláinak legfőbb jellegzetessége, hogy egy-egy hős, esemény „életének” történeti léptekkel nem mérhető, szubjektíve mégis fontos mozzanatait beszéljük el. Csepregi János szövegformálása rendkívüli. A szerző változó mértékben vállalja és objektiválja szubjektumát, emeli szimbolikus értékre a perifériára szorult élettényeket. A novellák szerkezetében domináns funkciója van a leíró-láttató szövegrészeknek és a narrációnak, kevés a dialogizálásnak. A reprodukálható történeteken túl a mindennapok legendáinak elbeszélése valójában tárgyiasított belső történés, metaforikus leírás, ahol egyben a reflexió is nagy hangsúlyt kap. A novellák motivációs hálózatát számos különböző elem alkotja,